

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XVI. Syllogismi Distributio eiusdemq[ue] affectiones.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

Syllogismus, sed ἀσυνδοκισία, παρελλογισμὸς.]

XXI. Nonnunquam Syllogismus concluditur, non vi formæ, sed necessitate materiæ, aut per accidens: ut, *Messias promissus restituit cæcis visum, surdis auditum. Iesus Nazarenu restituit cæcis visum, surdis auditum. Ergo Iesus Nazarenu est Messias.*

[Falsus hic syllogismus est ratione formæ, est enim affirmativus in secunda figura. Bonus autem est ratione materiæ propter reciprocationem Propositionis, cujus respectu, vi primæ fig. concludit.]

Hactenus de Syllogismi partibus, sequitur ejusdem divisio.

CAPUT XVI.

Syllogismi Distributio eiusdemq; affectiones.

1. Syllogismus est vel Manifestus, vel Crypticus.

[Distributio hac non est accurata generis in species: Sed ex dignitate syllogismi perfectione & imperfectione, manifestatio & occultatio, quæ ei præter essentiam accedit: Interim tamen doctrina gratia utilis & commoda est.]

2. Manifestus est, cujus dispositio manifestè cum naturali mentis collectione congruit.

[Necesse igitur est, ut in omni Syllogismo manifesto sint duæ præmissæ & conclusio: Harum si vel una desideratur, vel plures adduntur, vel invertuntur, naturalis dispositio occultatur. Quæ occultatio cryptis: Syllogismi verò quibus ista amplificatio aut imperfectio attribuitur, Cryptici dicuntur.]

3. Uterq; vel simplex est, vel compositus.

positus. Ille dicitur *categoricus*: Hic vero *hypotheticus*.

[Correspondet hac distributio divisioni axiomatum. Con-
petit autem non tantum manifesto, sed & cryptico Syllogis-
mo. Quia enthymemata, prosyllogismi, sortia, &c. tam
plicitis quam compositi Syllogismi occurrunt.]

4. Simplex syllogismus est, in qua
quaestionis pars consequens (praedica-
tum, major terminus) disponitur cum
argumento tertio in propositione: pars
antecedens (subjectum, minor terminus)
in assumptione.

Simplex dicitur 1. à forma, simplici nimirum
tium quaestionis cum medio termino dispositione.
Respectu compositi, in quo integra quaestio in pro-
positione cum argumento disponitur. Exempl. *Imago Dei*
Anima est immortalis, Probo argumento 3. Quia
imago Dei. Sume quaestionis consequens (immortalis)
dispone cum argumento tertio (imago Dei) habebis pro-
sitionem: Imago Dei est immortalis: Assume
quaestionis antecedens (anima) & dispone cum argu-
mento tertio, & habebis assumptionem: Anima est imago Dei.
Hinc sequitur conclusio: Ergo anima est immortalis.
dispone & hac exempla. Avarus non est liber, quia
avidus. Quidam divites sunt servi, quia sunt stulti. Im-
pius non est saltator, quia non est luxuriosus.

Simplex Praecedat Compositum ordine naturae. *Simplex*
enim sunt natura priora, quia mensura compositio-
Observa hic unum: Non semper necesse esse Syll-
logismum simplicem conitari enunciationibus sim-
plicibus. Habet enim nonnunquam compositas.
Omne animal aut est mutum, aut loquens. Homo est ani-
mal. Ergo aut mutus est, aut loquens. Hic propositio est axioma
compositum, & tamen forma syllogismi simplex est. Quia me-
dius simpliciter disponitur, semel in propositione.

[predicatio, semel in assumptione cum questionis subiecto.]

5. Dividitur syllogismus simplex, vel secundum affectiones qualitatis & quantitatis, vel secundum species.

6. Secundum qualitatem est vel affirmatus, vel negatus.

[Competit quidem hac divisio omni syllogismorum generi: inferior tamen & evidentior est in simplici, Liban. hoc loc.]

7. Affirmatus est, cujus omnes partes sunt affirmatæ. ut, *Omnis creatura est subiecta vanitati. Omnis homo est creatura. Ergo omnis homo est subiectus vanitati. Socrates est philosophus. Socrates est homo. Ergo quidam homo est philosophus.*

8. Negatus est, cujus altera præmissarum (vel propositio, vel assumptio) est negata cum conclusione. ut, *Imago Dei non est mortalis. Anima est imago Dei. Ergo anima non est mortalis. Thersites non est Philosophus. Thersites est homo. Ergo quidam homo non est Philosophus.*

[Duo altera. Non enim utramque præmissam negativam esse convenit. Quia ex paribus negativis nihil sequitur.]

9. Secundum quantitatem syllogismus est vel universalis, vel particularis, cui subjungitur singularis sive proprius.

10. Universalis est, cujus vel præmissæ, vel omnes partes sunt universales.

les. ut, *Omne animal est substantia. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est substantia.*

[Observa duo. I. Rameis *universalis est*, cuius *missa propositio & assumptio sunt universales*. Ita Syllogismus in Darapti, Felapton, cuius conclusio est particularis nihilominus etiam *universalis est*: Alii *universalis est* a quantitate conclusionis metiuntur, qua *universali existens*. Syllogismum *universalem esse asserunt*. II. Syllogismi *universalitas non tantum ex appositis notis Omnis vel Nullus* sed *ex re ipsa potius estimatur*: vel, *universalis est etiam in notis*. ut, Fortitudo pro justitia fortiter pugnat. Fortitudo est virtus. E. Quaedam virtus pro justitia fortiter pugnat. Qui suis diffidit, non est beatus. Arrogans suis diffidit. Ergo non est beatus: pro; omnis qui diffidit, &c.]

II. *Particularis est, cuius altera tantum præmissarum, vel propositio, vel assumptio, est particularis cum conclusione*. ut, *Spiritus carnem & ossa non habet. Christus carnem & ossa habet. Ergo Christus non est Spiritus. Omne corruptibile est compositum ex elementis. Anima non est composita ex elementis. Ergo anima non est corruptibilis.*

[Dico iterum altera. Non enim utramque præmissam necesse est esse particularem. Quia ex puris particularibus nihil sequitur.]

12. *Singularis sive Proprius est, cuius utraq; præmissa est singularis sive propria (axioma proprium) ut, Socrates est doctus. Socrates est homo. Quidam igitur*

homo est doctus. Catilina fuit seditiosus. Catilina fuit civis Romanus. E. quidam Romanus est seditiosus.

DE SYLLOGISMO EXPOSITORIO.

[Ad proprium refertur Syllogismus expositivus, qui ita à Philippo definitur. Syllogismus expositivus est in quo medium est singulare, hoc est, proprium. Eum verò seorsim tradit, & Figura tertia immediate subicit. Dicitur Expositivus, quia propositio communis exponitur per singulare, non ambiguum. Singulares autem vocant, non tantum substantia sed subjectum est nomen proprium, verum etiam demonstrativa vox: Hæc res, ista res, &c. Alii dicunt Syllogismus expositionis, quia nil aliud est, quam provocatio quadam ad testimonium sensus, ideoq; demonstratio sensibilis à Zabarella dicitur. Ejus sunt hæc exempla: Hæc res urit. Hæc res est ignis. Ergo ignis urit. Medea non amavit liberos suos. Medea fuit mater. Ergo quædam matres non amant liberos suos. Musa est generis fœminini. Musa definit in A. Ergo quædam in A. sunt generis fœminini. Sed malè Syllogismus expositivus seorsim traditur. 1. Quia nil aliud est quam proprius, cum argumentum tertium in eodem desumptum sit ab individuo singulari seu proprio. 2. Nec tantum congruit tertia figuræ, sed pro diversa dispositione medii modo prima, modo secunda, modo tertia. 3. Quia etiam compositus est proprius. 4. Quia omnia quæ de Expositivis regulis traduntur, communia sunt etiam aliis, & ex affectione argumenti topicæ nec non attributione axiomaticæ dependent, quibus Syllogismi hi judicantur materialiter. Consequenter verò communibus Syllogismorum legibus dijudicanda. Vnde tamen observa, Expositivos in tertiâ figurâ esse & frequentiores & usitatos & evidentiores. Quia in tertiâ figurâ omnes conclusiones sunt particulares, quæ rectè conficiuntur per expositivum.

De Syllogismo Apodictico & Dialectico.

Dividitur etiam Syllogismus ab Aristotelicis in Demonstrativum.

strativum sive Apodicticum & Dialecticum sive Probabilem. Demonstrativus est, qui ex meris necessariis reciprocis constat. Estq; vel t̄s dion, in quo argumentum sumitur ex efficiente & fine. Dicitur à priori. Ex efficiente. ut, Quicquid rationis particeps, est risibile. Homo est rationis particeps. Ergo homo est risibilis. Ex fine. Quos Deus sibi proposuit glorificandos aeternâ gloriâ, illis omnia cedunt in bonum. Deus proposuit sibi omnes amantes se gloriâ aeternâ glorificare. Ergo omnibus amantibus Deum omnia cedunt in bonum. Vel t̄s in quo argumentum sumitur ex effectis. Dicitur à posteriori. ut, Quod potest generari, in eo est materia. Corpus naturale potest generari. Ergo in corpore naturali est materia. Quae demonstrationes omnes in Philosophia sunt usitatissimae, quarum demonstrationes à priori per Regressum peruenimus. Regressus autem dicitur illa demonstrandi ratio, qua per causam ex effectu notiori colligimus, postea procedentes ex eadem causâ eundem effectum demonstramus. Sic probatur Lunam esse globosam, quia per totum scit ac decrescit: deinde regrediendo demonstramus Lunam crescere & decrescere, quia sit globosa.] Syllogismus Dialecticus sive probabilis est, qui constat enunciatis veris contingentibus, & probabiliter ex quibusvis argumentis concludit. Ex materia; In Hassia est frumentum. Ergo est copia panis. Ex Subjecto. Lucretia est mulier. Ergo est garrula. Ex Adjuncto; Petrus pallet. Ergo studet. Ex oppositis. Est Leo. Ergo non asinus. Ex comparationis. Nauta non ex natura, sed ex electionis judicio princeps est. Sed de hac distributione plura dicent Aristotelici.]

Hæc de Syllogismi simplicis secundum affectionis distinctione: sequuntur ejusdem species sive Figure

CAPUT XVII.

PRIMA FIGURA.

I. FIGURA Syllogismi simplicis est